

SPOR KARAKTER ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI*

İlyas GÖRGÜT¹, Semiyha TUNCEL²

¹Dumlupınar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kütahya,
²Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara

Geliş Tarihi:21.02.2017
Kabul Tarihi:06.06.2017

Öz: Bu araştırmanın amacı Jang (2013) tarafından geliştirilen "Spor Karakter Ölçeği"nin (Sport Character Scale) Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğinin yapılmasıdır. Araştırmaya gönüllülük esasına göre 432 erkek ve 261 kadın olmak üzere toplam 693 kişi dâhil edilmiştir. Çalışmada lisede öğrenim gören 123, üniversitede öğrenim gören 570 öğrenci yer almıştır. Katılımcıların yaş dağılımlarına bakıldığında; 18 öğrenci 15 yaş ve altı (% 2.6), 117 öğrenci 16-18 yaş (% 16.9), 290 öğrenci 19-21 yaş (% 41.8), 223 öğrenci 22-24 yaş (% 32.2) ve 45 öğrenci 25 yaş ve üzeri (% 6.5) grupta yer almıştır. Öncelikle ölçeğin Türkçe uyarlaması için uzman görüşleri doğrultusunda dil geçerliliği sağlanmıştır. Ölçeğin Türk kültürüne uyumu için doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirliği için ise iki yarı güvenilirlik yöntemleri kullanılmıştır. Ölçeğin beş alt boyutu için uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ölçek toplamı için .90 ve beş alt boyutlar için sırasıyla .81, .78, .76, .78, .84 olarak bulunmuştur. Elde edilen bulgular, uyarlaması yapılan ölçeğin alt boyutları ile ilgili faktörleri ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak 5 alt boyut ve toplam 27 maddeden oluşan, puanlama aracı olarak ise 5'li likert kullanılan Türkçe ölçek formu elde edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Karakter, spor, geçerlilik, güvenilirlik, ölçek

ADAPTATION OF SPORT CHARACTER SCALE TO TURKISH

Abstract: The purpose of this study is to realize the Turkish validity and reliability of the "Sport Character Scale" developed by Jang (2013). 693 volunteers, 432 men and 261 women, were included in the survey. The study included 123 high school students and 570 university students. Considering the age distribution of the participants; 18 students 15 years old and under (2.6%), 117 students aged 16-18 (16.9%), 290 students aged 19-21 (41.8%), 223 students aged 22-24 (32.2%) and 45 students 25 years old and over (6.5%) were included in the group. First of all, for the Turkish version of the scale, language validity was provided in accordance with expert opinions, and confirmatory factor analysis was used for Turkish cultural adaptation of the scale and two semi-reliability methods were used for reliability and good compliance indices were found for five subscales. Internal consistency coefficient of the scale was found to be .90 for scale sum and .81, .78, .76, .78, .84 for five sub dimensions, respectively. The obtained findings showed that the adaptation was a valid and reliable scale for measuring the factors considered to be related to the subscales of the scale. As a result, Turkish scale form which consists of 5 sub-dimensions and total 27 items and a scoring tool with 5 Likert was obtained.

Key words: Character, scale, sport, reliability, validity

GİRİŞ

Dünyamızda meydana gelen hızlı değişimler birçok alandaki olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Değişimin olumsuz boyutu özellikle insanlığa büyük zararlar vermekte, bireylerin birbiri ile olan iletişimlerinde, kuşakların birbirini anlamasında sıkıntılar yarat-

maktadır. Bunun doğal sonucu olarak da toplumların maddi ve manevi çöküşü başlamakta ya da bu süreç hızlanmaktadır. Ancak toplumların düzelmesinde özeld bireysel iyileşmeler belirleyici olduğundan ülke yönetimleri doğrudan bireylerin karakterini etkileyecek faaliyetler yürütmeye çalışmakta, bu doğrultuda planlamalar yapmaktadırlar.

* "Bu çalışma; 10. Uluslararası Beden Eğitimi, Spor ve Fiziksel Terapi Kongresi (ICPESPT2016) Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye, 18-20 Kasım 2016' da SÖZEL bildiri olarak sunulmuştur."

Karakter, Jakubowski (2013)'ye göre temel anlamını Yunanca "charassein" kökünden alan "oymak, işlemek" anlamına gelmekte, doğruluk, koşulsuz kabul şeklinde ifade edilmektedir. Türk Dil Kurumu (2016)'na göre bireyi başkalarından ayıran kendini kontrol edebilmesi ve kişinin kendi ile barışık olması yani kendine has yapısıdır. Teo (2010) karakteri çok yüzlü, karmaşık ve günlük yaşamdaki olaylar karşısında birinin iyi ahlaki hal göstermesine imkân tanıyan psikolojik ve davranışsal kaliteyi içeren, başkalarının iyiliği için yaşanan ahlaki bilgiye, ahlaki sevgiye ve ahlaki davranışlara uygun erdemlere sahip olunması olarak tanımlamaktadır (Görgüt, 2015). Ayrıca Scheler karakteri; kişinin ruhsal, istemsel ve zihinsel alandaki yatkınlıklarından doğan eylemlerini açıklamak için başkaları tarafından koyulmuş az çok değişmeden kalan varsayımsal özellikler, tasavvurlar olarak açıklamaktadır (Kaymakcan ve Meydan, 2012). Fromm karakteri, kişinin aklına ve topluma uygun olan davranışların sergilemesine yardımcı olmak (Gündoğdu, 2010), Graff (2012) başka biri tarafından izlenen bireyin, göstermiş olduğu davranış olarak belirtmektedir. Ayrıca Ekşi ve Katılmış (2011) insanın zihinsel, duygusal ve bedensel etkinlikleri ile ortaya çıkan davranışlarına çevrenin verdiği değer karakter olduğunu savunmaktadır. Destebeşi (2011) davranış, alışkanlık, güç, beceri, değer, düşünce gibi öğelerden oluşan ve bireyi başkalarından ayıran, farklılaştıran özellik, ana nitelik olarak karakteri işaret etmektedir. İlâveten karakter, doğuştan kazanılmayan ve sosyal olarak insanların çok yönlü özelliklerini tanımayaya yarayan davranışlar bütünüdür. İyi bilme, iyiyi sevme ve iyiye ulaşma olarak bilinen karakter, düşünce, hissetme ve davranış olarak da değerlendirilmektedir. Herbart ise karakteri, insanın dış âlemle olan münasebetlerinde sabit ve istikrarlı hali, Kerschensteiner ise ruhta iyice yerleşen prensipler vasıtasıyla gösterilecek davranışın kesin ve belli olması üzerine ruhun istikrar kazanmış hâli olarak ifade etmektedir (Uysal, 2008). Kısacası elinden gelenin en iyisini yapma ve başkalarının iyiliğini arzulama gibi tutumlar, eleştirel düşünce ve akıl yürütme gibi düşünsel kapasitelerdir. Dürüst ve sorumlu olma, adil olmayan uygulamalara karşı durabilme gibi davranışlar, başkalarıyla etkili bir şekilde iletişim kurmaya yardımcı olacak, kişilerarası beceriler ve topluma katkı sağlama duyarlılığıdır (Yıldırım, 2007). Gündoğdu (2010)'ya göre insan karakterinin merkezinde kişinin kendisi ve dış dünya arasındaki ilişkisi, karakterini kazanma ve sosyalleşme süreci içerisinde enerjisini yönlendirdiği bir kalıbın varlığından söz etmektedir. Yine Çağlayan (2005), bireyin karakterinin oluşmasında çevre ve

ailenin büyük bir etkisinden, karakterin doğuştan değil sonradan sosyal çevreyle birlikte kazanıldığından, karakterin kişinin sahip olması gereken ahlaki ve akli değerler bütünü olduğundan bahsetmektedir (Aytan, 2012). Berkowitz (2000)'e göre bir eylemde bulunurken doğru olan ile doğru olmayan eylem arasındaki karar verme sürecidir (Yuvacı, 2013).

Spor ya da fiziksel aktivite toplumlar üzerinde ve karakter ile ilgili olumlu etkilerine sürekli dikkat çekilen bir alandır. Ancak bireysel karar verme süreci devreye girdiğinde bu alanda da karakter ile bağlantılı bir takım ahlaki eksiklikler ve olumsuz durumlar görülmektedir. Bazı görüşlere göre (Bredemeier, 1994; Shields & Bredemeier, 1995; Kleiber & Roberts, 1981; Kohn, 1986; Orlick, 1990) spor sosyal davranışları azaltırken; şike, ırkçılık, yasaklı madde kullanımı vs. gibi anti sosyal davranışları oluşmasına neden olmakta ve işin içine kazanma güdüsü girdiği zaman da ahlaki problemler baş göstermektedir (Jang, 2013). 2004 yılı Kasım ayında Madrid'de, 2006 yılı Kasım ayında Paris ve Almanya Leipzig'te ve yine 2007 yılı Şubat ayında Sicilya'da özellikle de zenci oyunculara yönelik maymun sesleri çıkarmak ve sahaya muz atmak gibi fiillerle yapılan ırkçı saldırılar bu olumsuzluklara örnek olarak verilmektedir (Alver, 2008). Ayrıca 1955 yılında Fransa Bisiklet Turu'nda Fransız bisikletçi Mallejac'ın, 1960 yılında Roma Olimpiyat Oyunlarında Danimarkalı bisikletçi Knut Ene-mark'ın yine aynı oyunlardaki Amerikalı atlet Nick Howard'ın, 1963 yılında boksörler Billy Beno ve Jupp Elze'nin, 1967 yılında İngiliz bisikletçi Tom Simpson'ın aşırı dozda amfetamin kullanımından öldükleri belirtilmektedir (Erkiner, 2012). 1972 Münih Olimpiyatlarında yarışmadan men edilip altın madalyası iptal edilen yüzücü Rick DeMont'un da dopingli çıktığı tespit edilmiştir. İlâveten İngiliz doktor Michale Turner 1996 Atlanta Olimpiyatlarında yer alan atletlerin %75'nin doping kullandığına dikkat çekmektedir (Tarakçıoğlu, 2012). Yakın tarihe bakıldığında ise 2012 Londra Olimpiyatlarında doping tespit edilen 39 sporcunun 34'nün atlet olduğu ve bu atletler içerisinde 1500 metrede yarışan ve ilk yedi içerisinde beş bayan sporcunun doping ile başlarının dertte olduğu (aljazeera.com.tr, en.wikipedia.org) doping kullanımının boyutlarını göstermesi açısından önem arz etmektedir. Spor alanlarında ortaya çıkan ve hemen her kesimden insanı barındıran, büyük yasa dışı lobiler oluşmasına yol açan meselelerden biri olan şike sorununa Ekinci (2013) yaptığı çalışmada farklı tarihler ve ülkelerde meydana gelen olaylarla durumun ciddiyetine dikkat

çekmektedir. Yoğunluk açısından sıkça karşılaşılan sorunlar olması sebebiyle değinilen sporda ırkçılık, doping ve şike olayları dışında daha birçok kötü durumla karşılaşılmakta ve fair play ruhuna aykırı olan bu durum insanların spora ve sporcuya bakış açılarında olumsuzluklar yaratmakta, ön yargılar oluşturmaktadır. Ancak buna rağmen popüler görüş (Kavussanu & Roberts, 2001; Sage, 1990; Sage & Kavussanu, 2007) sporun karakter oluşturduğu veya karakteri desteklediği yönündedir. Ayrıca Kleiber ve Roberts (1981)'e göre spor; takım arkadaşları ile işbirliği, müzakere ve ahlaki çatışmalara çözüm bulma, adalet, sportmenlik, ekip sadakati, ekip çalışması, sorumluluk ve daha büyük iyilik için boyun eğme gibi değerleri öğrenmede bir araç olarak kabul edilmektedir (Jang, 2013). Dolayısıyla iletişim içerisinde olduğu büyük kitle nedeniyle sporcu karakteri de adil, merhametli, dürüst ve sosyal olma gibi değerler ile şekillenmekte ve bu değerlere ilişkin düzeyin yüksek olmasının spor alanlarında ortaya çıkacak sorunlarla mücadelede, profesyonelleşme sürecinin başlangıcının veya uzun sporculuk hayatının düzenli ve verimli ilerleyebilmesine yardımcı olacağı varsayımını güçlendirmektedir. Bu nedenle Türk bilim literatürüne, spor karakter ölçeği uyarlanarak antrenör ve ebeveyn eğitim programları ile gençliğin spora katılımı konusunda yapılacak planlama veya revizyonlar için gerekli verileri sağlayacak bir ölçek aracı kazandırılması ve ölçek alt boyutlarında yer alan dürüstlük, anti-sosyal, merhamet, sportmenlik ve adalet kavramlarına antrenör, aile ve sporcuların dikkatinin çekilmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Spor karakter ölçeği; dilinin Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması gibi ölçek uyarlama çalışmalarında izlenmesi gereken bilimsel basamaklar takip edilerek gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu: Araştırmada 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Kütahya ve Kastamonu illerinde lisede ve üniversitede öğrenim gören random yöntem ile seçilmiş öğrenciler yer almıştır. Uygulanan ölçek formundan 800 adet dönüt olmuştur. Eksik ve hatalı olanlar çıkarıldıktan sonra 693 kişinin yanıtları analiz için programa yüklenmiş ve bu sayının uyarlama çalışması için yeterli olduğu düşünülmüştür. Zira Tabachnick ve Fidell (2007)'e göre faktör analizi için en az 300 kişi gerekirken, Bryman ve Cramer (2001) ölçekteki madde sayısının beş veya on katı, Hair ve ark. (1998) göre ise ölçekte yer alan toplam madde

sayısının beş katı kadar örneklemin uyarlama çalışmaları için yeterli olduğunu belirtmektedir.

Uyarlaması Yapılan Orijinal Ölçek: Türkçeye uyarlama çalışması yapılan "Sport Character Scale" ölçeği Chang-Yong Jang (2013) tarafından ABD Utah Üniversitesi Egzersiz ve Spor Bilimleri doktora programı kapsamında geliştirilmiştir. Orijinal form beş alt boyut ve 27 maddeden oluşmaktadır. Alfa değerleri Integrity (Dürüstlük) .91, Antisocial Attitude (Anti-Sosyal), .87, Compassion (Merhamet) .79, Sportspersonship (Sportmenlik) .83 ve Fairness (Adalet) .91 olarak bulunmuş ve ölçek puanlamasında 6'lı likert tipi kullanılmıştır.

Veri Analizi ve İşlem: Uyarlaması düşünülen ölçek için yazarlar ile iletişime geçilmiş, alanında uzman kişilerce orijinal ölçek Türkçeye çevrilmiştir. Ayrıca dil bilimciler tarafından çevrinin dili kontrol edilip gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ardından başka bir uzman tarafından ölçek tekrar İngilizceye çevrilmiş ve orijinal hali ile aynı anlamı verip vermediği incelenmiştir. Anlam kayması olmadığı görüldükten sonra Türkçeye çevrilen ölçek formunun uygulama için kullanılmasına karar verilmiştir.

Ölçeğin Türk kültürüne uyumuna DFA ile bakılmıştır. Meydan ve Şeşen (2011) DFA'yı araştırmacının elindeki verinin daha önce keşfedilmiş olan orijinal yapıya uyup uymadığını test etmeye yarayan bir yöntem olarak ifade etmektedir (Seçer, 2015). Lisrel 9.0 analiz programı vasıtasıyla X²/df, RMSEA, RMR, SRMR, GFI, AGFI CFI, NNFI, NFI, IFI ve RFI gibi DFA'ya ilişkin uyum değerlerine bakılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Yaş/Cinsiyet Dağılımları

Yaş	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın			
	f	%	f	%	f	%
15 Yaş ve altı	6	1.4	12	4.6	18	2.6
16-18 Yaş	64	14.8	53	20.3	117	16.9
19-21 Yaş	169	39.1	121	46.4	290	41.8
22-24 Yaş	156	36.1	67	25.7	223	32.2
25 Yaş ve üzeri	37	8.6	8	3.1	45	6.5
Toplam	432	100	261	100	693	100.0

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin yaş dağılımları incelendiğinde; % 2.6'sı 15 yaş ve altı (18 kişi), % 16.9'u 16-18 yaş (117 kişi), % 41.8'i 19-21 yaş (290 kişi), % 32.2'si 22-24 yaş (223 kişi), % 6.5'i 25 yaş ve üzeri (45) grubunda yer almıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Branş/Cinsiyet Dağılımları

Branş	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın		f	%
	f	%	f	%		
Atletizm	25	5.8	28	10.7	53	7.6
Bilek Güreşi	1	0.2	0	0.0	1	0.1
Badminton	7	1.6	10	3.8	17	2.5
Basketbol	52	12.0	32	12.3	84	12.1
Bisiklet	1	0.2	0	0.0	1	0.1
Bocce	1	0.2	2	0.8	3	0.4
Boks	7	1.6	0	0.0	7	1.0
Cimnastik	1	0.2	3	1.1	4	0.6
Eskrim	2	0.5	1	0.4	3	0.4
Fitness	2	0.5	1	0.4	3	0.4
Futbol	203	47.0	48	18.4	251	36.29
Futsal	1	0.2	4	1.5	5	0.7
Güreş	29	6.7	1	0.4	30	4.3
Halk Oyunları	1	0.2	1	0.4	2	0.3
Halter	1	0.2	0	0.0	1	0.1
Hentbol	39	9.0	48	18.4	87	12.6
Judo	2	0.5	2	0.8	4	0.6
Karate	9	2.1	3	1.1	12	1.7
Kayak	1	0.2	0	0.0	1	0.1
Kick Boks	5	1.2	1	0.4	6	0.9
Masatenisi	0	0.0	4	1.5	4	0.6
Okçuluk	2	0.5	0	0.0	2	0.3
Oryantring	2	0.5	0	0.0	2	0.3
Taekwondo	7	1.6	8	3.1	15	2.2
Tenis	1	0.2	3	1.1	4	0.6
Voleybol	29	6.7	58	22.2	87	12.6
Yüzme	1	0.2	3	1.1	4	0.6
Toplam	432	100	261	100	693	100

Tablo 2’de öğrencilerin branşlara göre dağılımlarına bakıldığında araştırmaya 27 branştan sporunun katıldığı görülmektedir. Toplam sayılara göre % 36.29 ile Futbol (251 kişi), % 12.6 ile Voleybol ve Hentbol (87 kişi), % 12.1 ile Basketbol (84 kişi) en yüksek oranda katılımların olduğu branşlardır.

Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumu/Cinsiyet Dağılımları

Eğitim	Cinsiyet				Toplam	
	Erkek		Kadın		f	%
	f	%	f	%		
Lise	66	15.3	57	21.8	123	17.7
Üniversite	366	84.7	204	78.2	570	82.3
Toplam	432	100.0	261	100.0	693	100.0

Tablo 3’te öğrencilerin eğitim gördükleri kademelelere göre dağılımları incelendiğinde katılımcıların % 17.7’sinin lise öğrencisi (123 kişi), % 82.3’ünün üniversite öğrencisi (570 kişi) oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Ölçek Maddelerinin Düzeltilmiş Toplam Madde Korelasyon Dağılımları

Düzeltilmiş Toplam Madde Korelasyonu	
Madde1	.38
Madde2	.45
Madde3	.43
Madde4	.54
Madde5	.53
Madde6	.60
Madde7	.47
Madde8	.45
Madde9	.44
Madde10	.47
Madde11*	.39
Madde12*	.39
Madde13*	.45
Madde14*	.50
Madde15*	.39
Madde16	.42
Madde17	.58
Madde18	.65
Madde19	.50
Madde20	.49
Madde21	.33
Madde22	.59
Madde23	.60
Madde24	.60
Madde25	.63
Madde26	.64
Madde27	.67

* Olumsuz Maddeler

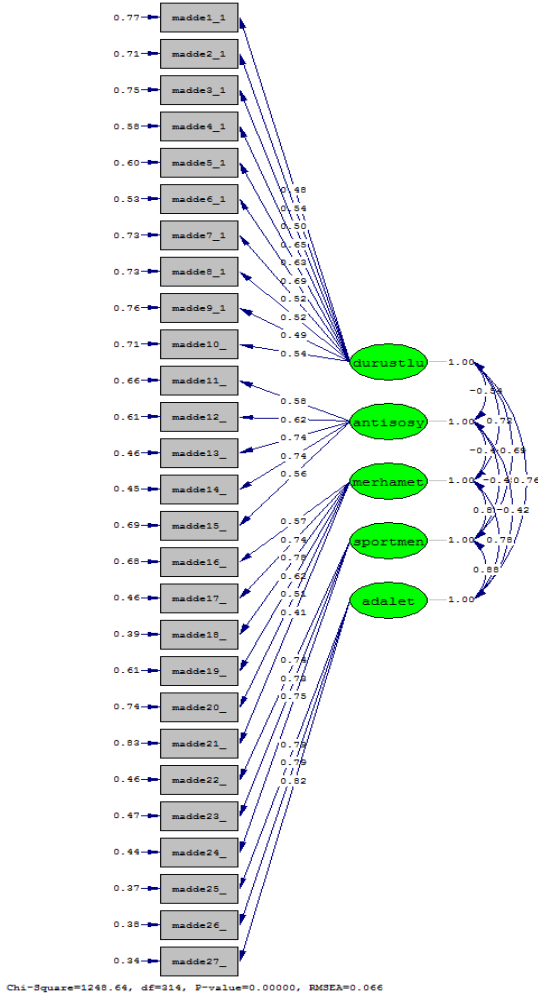
Tablo 4’te ölçek maddelerinin düzeltilmiş toplam madde korelasyon dağılımları incelendiğinde maddelerin .33 ile .67 arasında değiştikleri tespit edilmektedir.

Tablo 5. Ölçek Maddeleri İçin DFA Sonuçları*

Uyum İndeksi	Mükemmel Uyum Ölçütü	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütü	Araştırma Bulgusu	Sonuç
X2/df	≤3	4-5	3.97	Kabul edilebilir uyum
RMSEA	≤.05	≤.08	0.066	Kabul edilebilir uyum
RMR	≤.05	≤.08	0.058	Kabul edilebilir uyum
SRMR	≤.05	≤.08	0.051	Kabul edilebilir uyum
CFI	≥.95	≥.90	0.97	Mükemmel uyum
NNFI	≥.95	≥.90	0.96	Mükemmel uyum
NFI	≥.95	≥.90	0.95	Mükemmel uyum
IFI	≥.95	≥.90	0.97	Mükemmel uyum
RFI	≥.95	≥.90	0.95	Mükemmel uyum
GFI	≥.90	≥.85	0.88	Kabul edilebilir uyum
AGFI	≥.90	≥.85	0.86	Kabul edilebilir uyum

*Kaynak: (Seçer, 2015, s. 122; Meydan ve Şeşen, 2011, s.37).

27 maddeden oluşan ölçek formu birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre X^2/df , RMSEA, RMR, SRMR, GFI ve AGFI değerlerine ilişkin uyum değerlerinin “kabul edilebilir uyum” düzeyinde; CFI, NNFI, NFI, IFI ve RFI değerlerine ilişkin uyum değerlerinin ise mükemmel uyum düzeyinde olduğu görülmektedir. Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizine ilişkin path diyagramı aşağı verilmiştir.

Şekil 1. Birinci düzey doğrulayıcı faktör analizine ilişkin path diyagramı

Path diyagramını incelendiğinde madde faktör yüklerinin 0.41 ile 0.82 arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 6. Ölçek Uygulaması Güvenirlik Sonuçları

Boyutlar	İç Tutarlık	İki Yarı Güvenirlik
Dürüstlük	.81	.85
Anti-sosyal	.78	.79
Merhamet	.76	.78
Sportmenlik	.78	.76
Adalet	.84	.82
Toplam Ölçek	.90	.93

Tablo 6’da ölçek uygulaması sonucu ortaya çıkan güvenilirlik sonuçları bulunmaktadır. Ölçek toplam iç tutarlılığı .90 iken iki yarı test güvenilirliği 0.93 olarak gerçekleşmektedir. Alt boyutların iç tutarlık ve iki yarı güvenilirlik sonuçları Dürüstlük alt boyutu için .81/.85, Anti-sosyal alt boyutu için .78/.79, Merhamet alt boyutu için .76/.78, Sportmenlik alt boyutu için .78/.76 ve Adalet alt boyutu için .84/.82 olarak tespit edilmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma “Spor Karakter Ölçeği”nin Türk kültürüne uyarlanması amacıyla yapılmıştır. Konu ile ilgili yeterli olmamakla birlikte alanda çalışmalar mevcuttur. Uluslararası alanda yapılan bazı araştırmalar ise şöyledir; 1958 yılında Kohlberg’in ortaya attığı “Ahlaki Yargı Görüşme Formu” zamanla değişik şekillerde ortaya çıkmış, son halini (The Standard Issue Moral Judgment Interview) 1987 yılında Colby ve arkadaşları tarafından almıştır. Görüşme formu ahlaki yargıların gerekçelerini, ayrıntılarını ve açıklamalarını belirlemeye yönelik 9-12 civarı sorunun olduğu üç paralel formdan oluşmaktadır (Colby ve ark. 1987). “Sorunları Tanımlama Testi” Kohlberg’in ahlaki muhakeme teorisine dayanan ve Rest tarafından geliştirilen çoktan seçmeli, kâğıt-kalem test grubunda değerlendirilmekte ve verilen ahlaki ikilemlerin puanlanması esasına dayanmaktadır (Rest, 1979). “Hahm-Beller Değerler Seçimi Envanteri” dürüstlük, sorumluluk, adalet gibi üç değeri kapsayan ve spor ortamları için Hahm tarafından geliştirilen bir ölçektir. 21 spor senaryosundan oluşan çalışma, kişilerin puanlaması yöntemine dayalı kâğıt-kalem testidir (Hahm ve ark., 1989). Yine Bredemeier tarafından geliştirilen “Sporda Çocuk Eylem Eğilimleri Ölçeği”, Stephens ve arkadaşları tarafından geliştirilen “Genç Sporlarında Ahlaki Davranış Muhakemeleri” ikilem örnekleri ya da spor senaryoları içeren testlerdir (Bredemeier, 1994; Stephens ve ark., 1997). Boardley ve Kavussanu tarafından geliştirilen “Sporda Ahlaki Çözüm Ölçeği” altı faktör ve 32 maddeden oluşmakta, sporun olumsuz yönleri üzerine yoğunlaşmaktadır (Boardley & Kavussanu, 2007). Rudd ve arkadaşları 2010 yılında spor yöneticilerinin ahlaki muhakemelerini ölçmek amacıyla 8 ahlaki ikilem hikâyesi içeren bir ölçek geliştirmiştir. Lee ve ark. (2007) tarafından 3 faktör ve 18 sorudan oluşan gençlik sporlarında ahlaki karar vermeye yönelik tutum ölçeği ve yine Proios (2010) tarafından 5 faktör ve 24 maddeden oluşan sporda ahlaki içerik yargılarının ölçülmesine yönelik ölçek geliştirilmiştir.

tır. Ulusal çalışmalarda ise Şentürk (2015) tarafından “Sportif Tutum Ölçeği” Yıldız ve Güven (2013) tarafından altı boyut ve 28 maddeden oluşan beden eğitimi dersi değer yönelimi ölçeği, Gürpınar (2014) tarafından “Altyapı Sporlarında Ahlakı Karar Alma Tutumları Ölçeği”nin Türk sporculara uyarlanması çalışmaları ön plana çıkmaktadır. Spor, sporcu, ahlak ve değer kavramlarını içeren ölçek geliştirme çalışmaları çokça bulunmaktadır. Ancak doğrudan spor/karakter kavramını içeren çalışmaların (Davidson ve ark., 2000, Doty, 2005; Jang, 2013) sayılı olduğu görülmektedir. İlaveten ülkemizde bu yönde bir ölçek geliştirilmemiş olması sebebiyle ölçeğin Türkçeye uyarlanmasının Türk literatürüne fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Türkçeye uyarlanması yapılan Spor Karakter Ölçeği (Ek-1) 5 faktör ve 27 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 5’i olumsuz (madde 11, 12, 13, 14 ve 15) 22’si olumludur. Ölçeğin geçerlilik güvenilirlik çalışması sonucunda madde toplam korelasyon değerlerinin .33 ile .67 arasında değişmesi, ölçek için sağlanan değerlerin yeterli olduğunu göstermektedir. Orijinal formda Likert tipi 6’lı puanlama kullanılırken Dawes (2008) yaptığı çalışmada beş ve üzeri Likert tipi puanlamaların araştırmaları etkileyecek düzeyde sonuçlar çıkarılmaması, kullanım kolaylığı ve yaygınlığı nedeniyle ölçeğin Türkçe formunda 5’li likert tipi derecelenme benimsenmiştir. Sonuç olarak uyarlanması yapılan ölçeğin, iç tutarlılık katsayısının .70’ten ve madde toplam korelasyonlarının .30’dan büyük olması (Büyükoztürk, 2007) ve yeterli DFA uyum indekslerini (Seçer, 2015; Meydan ve Şeşen, 2011) sağlaması nedeniyle geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Aljazeera (2016): Doping’in fotoğrafı. 08/08/2016 tarihinde <http://www.aljazeera.com.tr/haber/doping-in-fotografi> adresinden edinilmiştir.
2. Alver F (2008): Kapitalist üretim sürecinde ırkçılık, futbol ve medya. İletişim kuram ve araştırma dergisi, Sayı 26, s. 223-248.
3. Aytan N (2012): İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Masal ve Hikayelerin Karakter Eğitimi Açısından İncelenmesi. Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
4. Boardley ID, & Kavussanu M (2007): Development and validation of the moral disengagement in sport scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 29(5), 608-628.
5. Bredemeier BJL (1994): Children’s moral reasoning and their assertive, aggressive, and submissive tendencies in sport and daily life. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 64, 1-14.
6. Bryman A, Cramer D (2001): *Quantitative Data Analysis with SPSS Release 10 for Windows*, Routledge, London.
7. Büyükoztürk Ş (2007): *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (21. Baskı). Ankara: Pegem akademi yayınları.
8. Colby A, Kohlberg L, Speicher B, Hewe A, Candee D, Gibbs J (1987): *The measurement of moral judgment*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
9. Davidson M L, Khmelkov V T, & Moran-Miller K E (2000): *Individual and team character in sport questionnaire (ITCSQ)*. SUNY Cortland, PO Box.
10. Dawes J (2008): Do data characteristics change according to the number of scale points used? An experiment using 5-point, 7-point and 10-point scales. *International Journal of Market Research* Vol. 50 Issue .
11. Destebaşı F (2011): Çocuk Edebiyatı Eserlerinin 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Karakter Gelişimine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
12. Doty J P (2005): *The development and validation of an instrument to measure character in sport at the U.S. Military Academy*. Unpublished doctoral dissertation, University of Northern Colorado, CO.
13. Ekinci H (2013): Demografik özelliklere göre Türkiye’de sporda şike algısı ve Gaziantep ili örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 2 (7), s. 1-25.
14. Ekşi H & Katılmış A (2011): *Karakter Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Nobel.
15. Erkiner K (2012): Sporda doping gerçeği. 05.08.2016 tarihinde <https://www.ozyegin.edu.tr/tr/Files/2012/Spor-Merkezi-Makaleler/sporda-doping-gerceci-av-ksmeterkner> adresinden edinilmiştir.
16. Hahm C, Beller J & Stoll S (1989): *The Hahm-Beller value choice inventory in the sport milieu*. Moscow, ID: University of Idaho, Institute for Ethics.
17. Gündoğdu F B (2010): *Ortaöğretim Kurumlarında Karakter Eğitimi Sorunu (Kayseri İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
18. Görgüt İ (2015): Ortaokullarda gören yapan beden eğitimi ve diğer branş öğretmenlerinin ahlak, karakter ve değerler eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi. Doktora tezi, Eğitimi Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
19. Gürpınar B (2014): *Altyapı Sporlarında Ahlakı Karar Alma Tutumları Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması: Bir Türk Örneğinde Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*. Eğitim ve Bilim, 39(176).

20. Graff C E (2012): The Effectiveness of Character Education Programs in Middle and High Schools. Master, State University of New York, USA.
21. Hair J F, Anderson R E, Tatham R L & Black W C (1998): Multivariate data analysis (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
22. Jakubowski J K (2013): Making character education a reality: an investigation of secondary teachers' perspectives toward implementation. Doctorate, Arizona State University, USA.
23. Jang C Y (2013): Development and validation of the sport character scale. Doctorate thesis, The University of Utah, USA.
24. Kaymakcan R & Meydan H (2012): Ahlaki Karakter ve Eğitimi. II. Uluslararası Değerler ve Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, İstanbul.
25. Lee M J, Whitehead J & Ntoumanis N (2007): Development of the attitudes to moral decision-making in youth sport questionnaire. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(3), 369-392.
26. Meydan C H & Şeşen H (2011): Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları (1.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
27. Proios M (2010): Development and validation of a questionnaire for the assessment of moral content judgment in sport. *International Journal of Sport & Exercise Psychology*, 8(2), 189-209.
28. Rest J R (1979): Development in judging moral issues. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
29. Rudd A, Mullane S & Stoll S (2010): Development of an instrument to measure the moral judgments of sport managers. *Journal of Sport Management*, 24(1), 59-82.
30. Seçer İ (2015): Psikolojik test geliştirme ve uyarılma süreci (1.Baskı). Ankara: Anı yayıncılık. ISBN: 978-605-170-014-4
31. Şentürk H E (2015): Sportif tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2).
32. Stephens D E, Bredemeier J L & Shields D L L (1997): Construction of a measure designed to assess players' descriptions and prescriptions for moral behavior in youth sport soccer. *International Journal of Sport Psychology*, 28(4), 370-390.
33. Tabachnick B G & Fidell L S (2007). Using multivariate statistics (5th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon
34. Tarakçıoğlu S (2012): Spor etiği bağlamında gen dopingi. Doktora tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ege Üniversitesi, İzmir.
35. Teo R W (2010): The Effectiveness in Measuring Character Development Outcomes in Singapore Schools through Character Development Award. Doctorate, Durham University, UK.
36. TDK (2016): Karakter. Güncel Türkçe Sözlük. 04.08.2016 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KARAKTER adresinden edinilmiştir.
37. Uysal F (2008): Karakter Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.
38. Yıldırım G (2007): İlköğretim Düzeyinde Bir Karakter Eğitimi Programı Model Önerisi ve Uygulanabilirliği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
39. Yıldız Ö & Güven Ö (2013): Beden eğitimi dersi öğrenci değer yönelimi ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, (11).
40. Yuvacı Z (2013): Okulöncesi Değer Eğitimi Uygulayan Okullardan Seçilen Değerlerin ve Etkinliklerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
41. Wikipedia (2016): Dopings at olympic games. 08/08/2016 tarihinde https://en.wikipedia.org/wiki/Doping_at_the_Olympic_Games adresinden edinilmiştir.

